

Perspectiefnota 2016

Midden-Drenthe

16 juni 2015

Inhoud

Inhoud	1
1. Samenvatting	3
2. Leeswijzer	4
3. Algemene toelichting.....	5
3.1. Introductie	5
3.2. Plannen	6
3.3. Ontwikkelingen	12
3.4. Cijfers	14
3.5. Risico's	19
4. Bestedingsplan	21
4.1. Intro	21
4.2. Plannen in ontwikkeling	21
4.3. Algemene toelichting.....	23
4.4. Bestedingsplan in schema	23
4.5. Toelichting bestedingsplan per onderdeel	24
5. Bezuinigingen coalitieakkoord	26
5.1. Algemene toelichting.....	26
5.2. Bezuinigingen in schema	26
5.3. Toelichting bezuinigingen per onderdeel	27
6. Lokale lasten	30

1. Samenvatting

Eind 2014 en 2015 hebben de gemeenteraad en het college op veel beleidsterreinen een begin gemaakt met actueel of nieuw beleid.

In veel gevallen gebeurde en gebeurt dat met actieve betrokkenheid van de inwoners en instellingen in onze gemeente.

Ook voor 2016 hebben we nog een aantal beleidskeuzes te maken. Tegelijk is de noodzaak om bestedingswensen op te voeren voor ons als college beperkt. Er is sprake van een bedrag van ongeveer € 5.000 aan structurele wensen en € 140.000 aan incidentele wensen.

Dat past overigens ook bij de economische situatie van dit moment (voorzichtig herstel) en de onzekerheden rond de transities in het sociale domein. De koers van behoedzaam financieel beleid zetten we daarom in deze perspectiefnota door.

Voor 2016 hebben we een bezuinigingsopgave van ongeveer € 1,4 miljoen. Voor een deel kunnen we dat bedrag realiseren door de in het coalitieakkoord aangegeven bezuinigingen toe te passen. Daarnaast is er de mogelijkheid om met financieel technische maatregelen op de structurele uitgaven te besparen. Daarmee lijkt het goed mogelijk voor 2016 een sluitende begroting op te stellen, met zelfs een licht positief saldo.

Een beroep op de C-reserve, zoals in 2015, is dan niet nodig.

Voor de jaren 2017 tot en met 2019 verwachten wij een tekort van structureel € 3,2 miljoen. Zonder een aantal onzekerheden en risico's uit het oog te verliezen, lijken er ook voor die jaren vergelijkbare oplossingen mogelijk.

Dat kan allemaal bij een vrijwel gelijkblijvende lokale lastendruk: de heffingen voor riool en afval gaan in totaal waarschijnlijk niet omhoog, de OZB stijgt alleen met de prijsindex.

Het college hoopt op een open gedachtewisseling met de raad over de koers zoals die in de perspectiefnota staat beschreven. Daarbij ziet het college ook met belangstelling aanvullende wensen en voorstellen vanuit de raad tegemoet.

2. Leeswijzer

In deze Perspectiefnota 2016 vertellen wij als college aan u als gemeenteraad wat onze plannen zijn voor 2016. Daarbij geven wij u ook een eerste indruk van hoe we in november 2015 een sluitende begroting 2016 en meerjarenraming 2017 - 2019 aan u willen voorleggen.

In het debat dat u op 2 juli 2015 over deze Perspectiefnota gaat voeren horen wij graag van u hoe u over deze plannen denkt en wat u zelf aan ideeën heeft.

De uitkomst van dat debat nemen wij mee in de voorbereidingen voor de begroting 2016.

De Perspectiefnota is op de volgende manier opgebouwd.

In **hoofdstuk 3** geven wij u een **algemene toelichting** op de plannen en de cijfers.

Hoofdstuk 4 gaat over de **bestedingswensen** voor 2016.

In **hoofdstuk 5** brengen we voor het voetlicht hoe we door middel van **besparingen** (minder uitgaven en/of meer inkomsten) de begroting 2016 sluitend denken te maken en hoe de meerjarenraming voor de jaren erna er uit ziet.

We ronden in **hoofdstuk 6** af met het thema '**lokale lasten**'.

De cijfers voor de begroting 2016 zijn gebaseerd op de gebruikelijke kaders voor het opstellen van onze jaarbegroting en meerjarenraming (alleen noodzakelijke prijsindexen, actuele rentepercentages e.d.)

3. Algemene toelichting

3.1. Introductie

Deze algemene toelichting kent de volgende opbouw.

In [paragraaf 3.2.](#) kijken we naar de [plannen](#) die we in gang hebben gezet en waar we voor een deel ook nog mee bezig zijn. Daarnaast blikken we vooruit naar wat we in 2016 van plan zijn, ongeacht of dat om (extra) financiële middelen vraagt. In deze paragraaf besteden we ook aandacht aan het samenspel tussen u als raad en ons als college.

In [paragraaf 3.3.](#) kijken we wat verder om ons heen: welke [ontwikkelingen](#) zien we en hoe gaan we daarmee om?

[Paragraaf 3.4.](#) gaat over de [cijfers](#): hoe staan we er voor en wat is er nodig om de komende jaren een sluitende begroting te kunnen opstellen?

We ronden in [paragraaf 3.5.](#) af met het benoemen van enkele [risico's](#).

3.2. Plannen

3.2.1. intro

In deze paragraaf geven we inzicht in onze plannen. Vooraf plaatsen we nog een paar kanttekeningen.

Om te beginnen: de omgeving waarin we werken verandert voortdurend. Dat geldt ook voor de maatschappelijke opvattingen, onder andere over de rollen en verantwoordelijkheden van overheid en inwoners. Die veranderingen vragen van gemeenteraad en college om zich daarop telkens weer te bezinnen en het beleid en de communicatie daarop aan te passen. We zijn daarin als college extern gericht en zoeken actief naar betrokkenheid van inwoners en instellingen, waarbij we tegelijk onze eigen verantwoordelijkheid nemen. We laten daarbij zoveel mogelijk ruimte aan de eigen wensen en initiatieven van onze inwoners. We zijn daarin ook als college transparant: inwoners en instellingen kunnen zien welke besluiten we nemen, welke afwegingen we daarbij maken en welk proces we daarbij volgen.

Die externe focus is er niet alleen als het om het beleidsproces gaat, maar eerst en vooral als het om de inhoud gaat: wat we doen, doen we voor onze inwoners, onze bedrijven en onze instellingen. Die toets moet al ons beleid kunnen doorstaan.

Deze paragraaf over plannen is verder als volgt opgebouwd.

We brengen eerst onze **plannen** in beeld (3.2.2.), verdeeld over de jaren 2014/2015 en 2016. Dat onderscheid is wel handig maar niet absoluut: zowel de ontwikkeling als de uitvoering van plannen valt doorgaans niet strak binnen een kalenderjaar. Dat zal hierna ook blijken.

We bevinden ons als raad, college en organisatie op dit moment in een bijzonder ontwikkelingsproces. We werken aan de bestuurlijke verhoudingen en we geven opnieuw vorm aan **duaal werken**. In deze paragraaf proberen we daar een bijdrage aan te leveren (3.2.3.)

We ronden af met enkele opmerkingen over onze **organisatie** (3.2.4.).

3.2.2. 2014 - 2015

Onder de noemer 'sociaal en duurzaam' zijn we in de tweede helft van 2014 begonnen met het ontwikkelen van nieuw beleid en het moderniseren van bestaand beleid. Nieuwe tijden vragen om frisse en nieuwe oplossingen en antwoorden. Daar zijn we enthousiast mee aan de slag gegaan.

Voor zover het om het jaar 2014 gaat, hebben we daarover recent verantwoording afgelegd in de jaarstukken 2014.

Eind 2014 hebben wij u in een brief geïnformeerd over onze plannen voor 2015 (de brief heeft als ingekomen stuk op de raadsagenda van 29 januari 2015 gestaan).

We noemen hieronder een aantal voorbeelden van waar we mee aan het werk zijn gegaan. De transities in het sociale domein (Jeugdzorg, WMO en Participatiewet) komen vooral verderop in deze paragraaf aan de orde (onder 3.2.2. 2016).

Onderzoek re-integratie en bijstand

In 2014 heeft u opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren naar beleid en uitvoering op het terrein van re-integratie en bijstand. Daarna nog gevolgd door een benchmarkonderzoek. De aanbevelingen uit die onderzoeken hebben we als raad en college overgenomen.

Maatwerk

We zijn vervolgens als raad, college en organisatie met elkaar aan het werk gegaan met het thema 'maatwerk', te beginnen met een werkbijeenkomst op 30 april 2015. Dat gesprek zal een vervolg krijgen in het re-integratiebeleid en in andere beleidsterreinen.

Daarbij is de rode draad dat we rekening houden met de persoonlijke situatie van onze inwoners en tegelijk navolgbaar willen zijn in hoe we werken.

We zijn ervan overtuigd dat we samen in staat zijn hiervoor een manier van werken te vinden waar onze inwoners, het gemeentebestuur en de organisatie mee uit de voeten kunnen.

Re-integratiebeleid

Als logisch vervolg op het gesprek over maatwerk, gaan we – ook een gevolg van de aanbevelingen uit de genoemde onderzoeken - het re-integratiebeleid actualiseren. Op 25 juni 2015 vindt daarvoor een startbijeenkomst plaats. We hebben alle raadsleden uitgenodigd om onderwerpen aan te dragen die daarbij in elk geval aan bod moeten komen.

We verwachten dat u in de tweede helft van 2015 opiniërend en adviserend over het nieuwe re-integratiebeleid kunt spreken, om daarna eind 2015 een besluit te nemen. We kunnen dan per 1 januari 2016 met dat nieuwe beleid aan de slag.

Alescon

De toekomst van Alescon heeft een directe relatie met het re-integratiebeleid. Tegelijk is het een onderwerp met specifieke kenmerken en daarom loopt daarvoor een apart traject. We verwachten eind 2015 daarover met voorstellen te komen.

Duurzaamheid

We zijn begonnen met het opzetten van een duurzaamheidsprogramma. Nadat u dat als raad heeft vastgesteld zal dat de komende jaren gevolgd worden door concrete activiteiten, soms ook binnen andere beleidsterreinen.

Ontwikkeling Beilen

U heeft recent een visie vastgesteld voor de kern Beilen. Centraal staat daarin de vergroening (begroeiing) en verblauwing (water) van Beilen. Daarnaast geven we – uitdrukkelijk aandacht aan de economische en culturele ontwikkeling. Werkgelegenheid is daarbij voor werkgevers en werknemers een belangrijke pijler voor de leefbaarheid van Beilen. Vanuit dat perspectief werken we ook aan het Centrumplan Beilen. Recente ontwikkelingen bij de DOMO en Attero, twee belangrijke werkgevers in en rond Beilen, geven reden tot zorg. We realiseren ons dat we als lokale overheid daarop slechts beperkt invloed hebben, maar die invloed proberen we in elk geval in te zetten voor het behoud van werkgelegenheid.

We zijn bezig om de algemene visie voor Beilen te vertalen in concrete uitvoeringsplannen die we graag met u delen.

Begin dit jaar hebben we op één onderdeel inmiddels zo'n plan vastgesteld, gericht op de duurzame, geleidelijke en mooie inrichting van Beilen oost. Dat plan is gebaseerd op de enkele jaren geleden door bureau Gidz gepresenteerde ideeën. We gaan ervan uit dat in 2017 daarvan de eerste resultaten in dat gebied feitelijk zichtbaar worden.

Op dit moment zijn vergelijkbare plannen in ontwikkeling voor onder andere heel Oost Beilen (Stationsgebied, Zuidmaten/DOMO) en het Centrum van Beilen. Ook de ontwikkeling van de Woonservicezone gaat gewoon verder.

Ruimte

Op het terrein van de openbare ruimte staat een aantal grote actualisaties op stapel.

Nog in 2015 hopen we een nieuw [afvalbeleidsplan](#), een nieuw [groenbeleidsplan](#) en een nieuw [rioleringsplan](#) aan u als raad voor te kunnen leggen.

We starten ook met nieuw beleid voor het onderhoud van [wegen en bruggen](#). De vaststelling daarvan vindt naar verwachting in 2016 plaats. We gaan dan ook de uitvoeringsmaatregelen en prioriteiten uit het [GVVP](#) heroverwegen.

Diverse beleidsterreinen

Begin 2015 heeft u een nieuwe [nota volksgezondheid](#), een actueel [woonplan](#) en [gebouwenbeleid](#) vastgesteld.

U heeft een [compensatieregeling](#) getroffen voor [chronisch zieken en gehandicapten](#).

We zijn gestart met de voorbereidingen voor actueel [mantelzorgbeleid](#), [cultuurbeleid](#), [lokaal onderwijsbeleid](#) + beleid voor [voor- en vroegschoolse opvang](#) + ideeën over [kindcentra](#).

We zijn bezig om het eerder vastgestelde beleid voor accommodaties buitensport vorm te geven in overleg met de verenigingen. Daarbij past ook de afweging of de aanleg van [kunstgrasvelden](#) op enkele locaties in onze gemeente nodig, zinvol en mogelijk is. In de tweede helft van 2015 komen we daarover met voorstellen naar de raad.

Ook in de tweede helft van 2015 gaan we in gesprek over een pilot ‘[dorp verkeersbordvrij](#)’ uit.

Het onderzoek naar de realisering van [glasvezel](#) in de hele gemeente is op dit moment gaande.

3.2.3. 2016

Transities sociale domein

Het is al enkele jaren één van de grote dossiers voor gemeentebesturen: de transities in het sociale domein. Jeugdzorg, de uitbreiding van de WMO en de nieuwe Participatiewet.

Eind 2014 heeft u daarvoor de noodzakelijke besluiten genomen door beleidsnotities en verordeningen vast te stellen. Vanaf 1 januari 2015 is de verantwoordelijkheid voor deze nieuwe taken naar de gemeenten overgegaan. En vanaf dat moment doen we de eerste ervaringen op.

Daarbij kiezen we voor de methode van de zachte landing: we laten onze inwoners niet tussen wal en schip vallen, ook als dat eerst betekent dat het iets meer geld kost.

U heeft als algemene lijn ervoor gekozen dat we de jaren 2015 en 2016 vooral gebruiken om ervaring op te doen.

We merken dit jaar dat we die tijd ook wel nodig hebben: nog steeds zijn niet alle gegevens bij ons bekend. De eerste monitor transities, besproken in de werkconferentie van 11 mei 2015, onderstreepte dat – er vallen nog geen conclusies te trekken.

In lijn hiermee zullen wij voorstellen met nieuw beleid voor de WMO-huishoudelijke hulp in 2016 aan u voorleggen, zodat ook dat nieuwe beleid in 2017 in kan gaan.

In de rest van 2015 en in 2016 gaan we aan de slag om inhoud te geven aan de transformatie: op welke nieuwe manier gaan we deze taken uitvoeren, zodat we het anders doen, goedkoper en in lijn met de bedoelingen van de transitie: dichtbij de mensen, uitgaan van eigen kracht en verantwoordelijkheid, één plan en één regisseur enzovoort.

U kunt op dat vlak van ons de nodige voorstellen tegemoet zien.

We maken daarbij ook gebruik van de experimenten en trajecten die we al in gang gezet hebben, zoals de Buurtsuper in Wijster, het project Dorpszorg en het afstemmingsoverleg Welzijn-Wonen-Zorg.

Ook in 2016 krijgt u elk kwartaal van ons een actuele monitor over de voortgang van de transitie. Waar mogelijk lichten we die rapportage toe in een werkconferentie transitie of anders in een gewone vergadering van de commissie Zorg en Welzijn.

Tot slot: in de uitvoering van de transitie speelt de stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe een belangrijke rol. We maken van de inzet en kwaliteiten van deze stichting graag gebruik. Tegelijk zijn wij en ook de stichting ervan overtuigd dat helderheid over rollen, verantwoordelijkheden en middelen daarbij onmisbaar is. In 2015 hebben we daar weer een stap in gezet door het opstellen van prestatieindicatoren voor de stichting. We hebben u als raad daarin vooraf om uw mening gevraagd. Daarnaast zal Welzijnswerk haar eigen werkzaamheden jaarlijks evalueren.

Ontwikkeling kernen en dorpen

We gaan in 2016 op verschillende manieren verder met het ontwikkelen van onze kernen en dorpen.

In Beilen gaan we verder met de uitvoering van de visie, zoals we hiervoor al hebben aangegeven.

Verder willen we in 2016 willen beginnen met een onderzoek naar de mogelijkheid om te komen tot één loket voor sociale vragen. Dan kijken we ook of het mogelijk is de verschillende teams die in wijken en dorpen actief zijn, te stroomlijnen. Voor een deel – misschien wel het overgrote deel – zal dit onderzoek feitelijk ook onderdeel zijn van de transformatie op de terrein van Jeudgzorg, WMO en Participatiewet.

De verhoudingen tussen overheid en samenleving zijn de afgelopen jaren veranderd en die verandering gaat nog steeds door. We komen daar in de volgende paragraaf nog op terug. We gaan daarom in de tweede helft van 2015 een pilot ontwikkelen, gericht op een wijk, een dorp en/of op bepaalde thema's. In zo'n pilot kan vrijuit geëxperimenteerd worden, of het nou om inhoudelijke keuzes gaat of om de manieren van vertegenwoordiging en communicatie. We gaan graag met u in overleg over de ontwikkeling en voortgang van deze pilot.

Ontwikkeling Westerbork

De uitvoering van de structuurvisie in Westerbork vindt in 2016 zijn vervolg. Daarbij zal het onder andere gaan om de aanpassing van de Brandenweg, het Van Weezelplein, Westeinde, Oosteinde en de Hoofdstraat. Daarmee zijn dan de infrastructurele maatregelen uit de structuurvisie Westerbork afgerond.

3.2.4. Andere initiatieven

Zoals we hiervoor al schreven: we zijn als raad, college en organisatie al een aantal maanden bezig om te werken aan de bestuurlijke verhoudingen binnen onze gemeente.

Als college droegen en dragen wij daar graag aan bij. Dat betekent dat we ook vanuit ónze rol en verantwoordelijkheid kijken naar de manier waarop we invulling geven aan duaal werken.

Het in 2014 gesloten coalitieakkoord is nog steeds onderdeel van de politieke werkelijkheid van dit moment. Tegelijk willen we met dat akkoord niet omgaan als met een wet van Meden en Perzen. We kunnen ons daarom voorstellen dat er aanvullend op dat akkoord vanuit uw raad nieuwe initiatieven ontstaan, al dan niet met financiële gevolgen. Niet alleen tijdens het debat over deze Perspectiefnota maar ook in de verdere aanloop naar de begrotingsbehandeling staan wij daarvoor open. Daarbij is het aan u als raad om te zoeken naar een politieke meerderheid voor die initiatieven.

3.2.5. Organisatie

We gaan in deze Perspectiefnota kort in op de ambtelijke organisatie, waarvoor de algemeen directeur de eerstverantwoordelijke is.

De veranderende verhoudingen tussen overheid en samenleving hebben ook effect op de professionaliteit van onze medewerkers. Ook zij hebben een naar buiten gerichte blik nodig en moeten kunnen omgaan met een mondige samenleving aan wie wij tegelijk een grote verantwoordelijkheid laten.

De organisatie werkt op dit moment langs diverse lijnen aan die professionaliteit. Daarbij zijn houding en gedrag het belangrijkste. Aandacht daarvoor is er aan de hand van de zogeheten 3 d's als kernbegrippen: dichtbij, duidelijk en daadkrachtig.

Die 3 d's worden ook zichtbaar in afspraken over beschikbaarheid en bereikbaarheid, om de dienstverlening optimaal te maken.

Professionaliteit hoort ook zichtbaar te zijn in navolgbaar handelen – één van de aanbevelingen uit het eerder genoemde onderzoek naar re-integratie en bijstandverlening. Daarvoor heeft het management het project 'De basis op orde' ingezet. Een aantal van uw raadsleden volgt dat project als klankbordgroep.

We ervaren dagelijks dat medewerkers en management met een open en positieve houding bereid zijn om vast te houden wat goed gaat en te veranderen wat beter kan en moet.

Tot slot: ook de organisatie draagt bij aan het realiseren van de noodzakelijke bezuinigingen. Voor de periode 2015 tot en met 2018 heeft de organisatie de taak om ongeveer € 900.000 te bezuinigen op de bedrijfsvoering. Het management heeft daarvoor inmiddels een aanpak ontwikkeld voor deze hele periode. De structurele besparingen zullen vooral vanaf 2016 hun beslag krijgen.

3.3. Ontwikkelingen

3.3.1. Intro

In deze paragraaf schetsen we in het kort een paar ontwikkelingen, verder weg of dichterbij, die de context vormen van deze Perspectiefnota.

3.3.2. Economie

We wagen ons niet aan al te stellige uitspraken over hoe de economie zich op nationaal en internationaal niveau ontwikkelt. Er tekent zich wel een voorzichtig herstel af, in elk geval als we kijken naar de cijfers die we over de nationale economie te zien krijgen.

Zowel positieve als negatieve economische ontwikkelingen hebben doorgaans een vertraagd effect op de gemeentebegroting.

Als college zien we daarin aanleiding om met behoedzaamheid te blijven begroten, zoals u dat van ons mag verwachten.

3.3.3. Overheid en samenleving

We hebben het eerder in deze Perspectiefnota al enkele keren aangestipt: de verhoudingen tussen overheid en samenleving zijn de afgelopen jaren veranderd en ze veranderen nog verder. De verzorgingsstaat is voorbij, de overheid verwacht mondige en zelfstandige burgers die in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor het inrichten van hun leven, ook als zich daar problemen voordoen.

De transities in het sociale domein zijn daarvan een belangrijk voorbeeld.

Deze veranderingen hebben gevolgen voor de inhoud van het beleid maar ook voor het beleidsproces en onze omgang en communicatie met de samenleving.

Waar inwoners en instellingen eerder wellicht verwachtten dat de gemeente een probleem wel zou oplossen, is dat nu niet meer op die manier aan de orde.

Tegelijk zijn inwoners en instellingen meer dan vroeger zelfstandige partners van de overheid in het ontwikkelen en uitvoeren van beleid. Zo zullen we er als bestuur en organisatie dan ook mee om moeten gaan.

We benadrukken daarbij dat er hoe dan ook inwoners zijn die aan die eigen verantwoordelijkheid niet of nauwelijks invulling kunnen geven. Voor hen blijft de gemeente Midden-Drenthe de zelfde sociale gemeente als altijd.

Deze veranderende maatschappelijke verhoudingen worden in deze Perspectiefnota zichtbaar als we het hebben over de transities, de organisatie, de pilots, de manier waarop we nieuw beleid ontwikkelen enzovoort.

3.3.4. Overheden onderling

Wat kunnen we als gemeente zelf en wanneer willen en kunnen we samenwerken met andere gemeenten en overheden?

Als college streven we ernaar om een gemeente dichtbij de burgers te zijn. Dat is terug te zien in de organisatieontwikkeling maar ook in ons beleid: wat we dichtbij kunnen organiseren en regelen, doen we ook dichtbij. We zijn daarbij niet tégen samenwerking, maar kiezen per situatie of en hoe dat meerwaarde heeft voor onze inwoners.

Daarbij richten we ons niet per se op één of enkele gemeenten, maar kiezen we per situatie wat het meest in het belang is van onze inwoners en onze gemeente.

De transities hebben ons, met name op het gebied van de Jeugdzorg, geleerd dat het organiseren van zo'n samenwerking een hele uitdaging is, maar wél noodzakelijk. De komende jaren zullen we deze afweging nog regelmatig moeten maken.

3.4. Cijfers

3.4.1. Intro

In deze paragraaf richten we ons op de cijfers. We kijken eerst naar de voorlopige resultaten van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017 tot en met 2019 (3.4.2.).

Daarna beschrijven we onze eerste gedachten hoe we als gemeente met deze cijfers kunnen omgaan in de begroting 2016 (3.4.3) en vervolgens in de jaren daarna (3.4.4.). Tot slot benoemen we enkele risico's (3.4.5.).

We hanteren in de Perspectiefnota bedragen die we op grote getallen afronden. Bovendien kunnen er tussen het schrijven van de Perspectiefnota en het opstellen van de definitieve begroting opnieuw ontwikkelingen zijn die aanleiding zijn om cijfers te actualiseren. De cijfers moeten daarom met een zeker voorbehoud gehanteerd worden. Met die kanttekeningen staat hieronder het beeld voor de komende jaren, zoals dat er nu uit ziet.

We hebben de meicirculaire inmiddels ontvangen. De effecten daarvan hebben we in de cijfers meegenomen.

3.4.2. Begroting en meerjarenraming

Zonder rekening te houden met de nog toe te realiseren bezuinigingen komt de exploitatiebegroting 2016 uit op een tekort van ongeveer € 1.4 miljoen. De meerjarenraming 2017 tot en met 2019 geeft het volgende beeld, opnieuw in afgeronde bedragen

2017: € 1,3 miljoen tekort
2018: € 1,2 miljoen tekort
2019: € 0,7 miljoen tekort

3.4.3. 2016

In de begroting 2015 was het meerjarenperspectief voor 2016 een tekort van € 2,3 miljoen.

Op dat bedrag hebben we bij het bereken van het saldo voor 2016 de volgende factoren meegenomen. We zetten eerste de cijfers in een tabel, daarna volgt de toelichting. Ook in deze paragraaf besteden we apart aandacht aan de transities.

Tabel

Bedragen in miljoen euro's

Saldo 2016 in meerjarenraming begroting 2015		-€ 2,3 ¹
Raadsbesluit verruiming armoedebeloid	- € 0,1	
Actualisering begroting	€ 0,6	
Meicirculaire gemeentefonds	€ 0,4	
		<u>€ 0,9</u>
Beginsaldo 2016		-€ 1,4
Bezuinigingen coalitieakkoord	€ 1,0	
Financieel technisch: verlagen omslagrente	€ 0,5	
Financieel technisch: versneld afschrijven	€ 0,2	
		<u>€ 1,7</u>
Saldo 2016 na bezuinigingen		€ 0,3

Armoedebeloid

De gemeenteraad heeft eind 2014 besloten om de doelgroep voor de individuele inkomens toeslag uit te breiden door de inkomensgrens te verhogen naar 110% van het minimum.

Dat kost structureel € 0,1 miljoen.

Actualisatie begroting

Net als ieder jaar hebben we de bedragen in de begroting aangepast binnen de gebruikelijke kaders. In grote lijnen betekent dit dat we uitgaan van de nullijn, tenzij er sprake is van niet te vermijden indexeringen. Verder hebben we rekening gehouden met autonome volumeontwikkelingen. De structurele veranderingen uit de najaarsnota en de jaarrekening 2014 en uit de voorjaarsnota 2015 zijn ook verwerkt. Ten slotte hebben we ook andere eerder genomen raadsbesluiten verwerkt.

Daarnaast hebben we nog een keer kritisch gekeken naar structurele verschillen tussen wat we begroten en wat we daadwerkelijk uitgaven over een periode van enkele jaren. Dat leverde zowel plussen als minnen op.

¹ Inclusief het bedrag van € 1,2 miljoen structureel waarvoor de raad in 2015 incidenteel een beroep op de C-reserve heeft gedaan

Van al deze veranderingen noemen we enkele voorbeelden:

- Minder uitgaven voor leerlingenvervoer (€ 100.000 positief)
- Minder uitgaven voor Wmo woningaanpassingen (€ 240.000 positief)
- Extra uitgaven voor De Spil (€ 20.000 negatief)
- Minder inkomsten uit zwembaden (€ 30.000 negatief)
- Extra uitgaven voor gladheidsbestrijding (€ 50.000 negatief)
- Extra uitgaven voor de bestrijding van de eikenprocessierups (€ 15.000 negatief)

Daarnaast is er sprake van een groot aantal kleinere bijstellingen. In totaal levert dit een positief saldo op van € 0,6 miljoen.

Meicirculaire

In de meicirculaire staat zoals gebruikelijk een aantal vooral technische aanpassingen. Ook veranderen bedragen in de transities en heeft het Rijk het accres (het groeipercentage van het gemeentefonds) aangepast.

Daarnaast vindt gedurende een aantal jaren groot onderhoud aan het gemeentefonds plaats. De eerste fase leverde voor onze gemeente een nadeel op. In de meicirculaire is een begin gemaakt met de tweede fase en die is voor onze gemeente positief.

Per saldo levert de meicirculaire een voordeel op van € 0,4 miljoen.

Bezuinigingen – coalitieakkoord

In het coalitieakkoord staat een aantal bezuinigingen genoemd, voor in totaal € 3 miljoen. In 2015 realiseren we daarvan ongeveer € 1,3 miljoen. Verderop in deze nota staan de bezuinigingen voor 2016 toegelicht.

Voor 2016 leveren die bezuinigingen een bedrag van € 1,0 miljoen op.

Bezuinigingen – financieel technisch / omslagrente

De afgelopen jaren hebben we telkens gezien dat we een incidenteel voordeel hadden als gevolg van een lagere omslagrente dan waarmee we in de begroting gerekend hadden. Doordat dit voordeel telkens terugkwam is er feitelijk een situatie van een structureel voordeel ontstaan. We stellen voor om dat dan ook structureel op te nemen.

In 2015 hanteren we een omslagrente van 2,1%. Het is verantwoord om dat percentage in 2016 te verlagen naar 1,3.

Deze verlaging levert een voordeel op van € 0,5 miljoen.

Bezuinigingen – financieel technisch / versneld afschrijven

De hoogte van onze reserves maakt het mogelijk om versneld af te schrijven op investeringen. Daardoor vervallen de structurele lasten van die investering. Het groot onderhoud schoolgebouwen is zo'n post in onze begroting waarvoor er jaarlijkse lasten in de begroting staan. Nu dat onderhoud niet meer tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid behoort, is er een goede aanleiding om die investering versneld af te schrijven.

Deze afschrijving levert een voordeel op van € 0,2 miljoen.

Transities

De gemeenteraad heeft als algemeen uitgangspunt geformuleerd dat de uitgaven van de transities worden gedekt uit de inkomsten die we daarvoor van het Rijk ontvangen. Tegelijk wil de raad zorgen voor een zachte landing: mensen mogen niet tussen wal en schip raken, ook niet als we daar als gemeente financieel nadeel van ondervinden.

Daarbij was overigens duidelijk dat ook vóór 1 januari 2015 (de ingangsdatum van de transities) de gemeente al uit de eigen algemene middelen bijdroeg aan de kosten die we vanaf 1 januari 2015 onder de transities laten vallen.

Voor de begroting 2015 heeft de raad dit uitgangspunt (in hoofdlijnen samengevat) als volgt concreet gemaakt.

In de eerste plaats zijn de nieuwe uitgaven begroot op basis van de verwachte inkomsten van het Rijk. De uitgaven zijn nog niet echt gebaseerd op aantallen en bedragen die we zelf berekend hebben.

In de tweede plaats heeft de raad aanvaard dat we de bedragen die we al vóór 2015 uit eigen middelen betaalden, in 2015 blijven betalen. Dat ging ongeveer om het bedrag dat de raad in 2015 daarvoor incidenteel uit de C-reserve heeft gehaald (€ 1,2 miljoen).

Voor 2016 stellen we de volgende aanpak voor.

In de eerste plaats begroten we opnieuw vooral op basis van de verwachte inkomsten van het Rijk. Zoals bij de eerste kwartaalmonitor 2015 duidelijk werd, beschikken we nog over veel te weinig informatie om al te kunnen begroten op basis van zelf berekende aantallen en bedragen.

In de tweede plaats gaan we er ook nu van uit dat u de uitgaven die we uit eigen middelen betalen, ook in 2016 wilt blijven.

Anders dan in 2015 is echter een beroep op de C-reserve niet nodig: door de hierboven genoemde bezuinigingsmaatregelen, kunnen we deze uitgaven direct uit de algemene middelen voldoen.

3.4.4. 2017 tot en met 2019

De jaren 2017 tot en met 2019 laten een structureel tekort zien van € 3,2 miljoen. Hieronder beschrijven we onze eerste gedachten om die tekorten op te vangen.

In de eerste plaats zijn er nog de laatste bezuinigingen die in het coalitieakkoord genoemd zijn. Het gaat om ongeveer € 0,7 miljoen, waarvan € 0,3 miljoen uit de bedrijfsvoering moet komen en € 0,4 uit andere posten, waaronder de gemeenschappelijke regelingen en de toeristenbelasting.

In de tweede plaats zullen wij u in de nieuwe nota er reserves voorstellen voorleggen die leiden tot een andere manier van omgaan met reserves en investeringen. Daardoor kan de structurele bestedingsruimte vanaf 2017 omlaag van € 750.000 naar € 250.000 per jaar. Ook is het nogmaals mogelijk om een aantal investeringen versneld af te schrijven, zodat ook daardoor de structurele lasten afnemen.

Achter deze aanpak ligt onze waarneming dat de reserves in onze gemeente omvangrijker zijn dan noodzakelijk. Nu de rentestand aanzienlijk is gedaald, is er aanleiding om te overwegen een deel van die reserves in te zetten voor afschrijvingen, zonder onze behoedzaamheid uit het oog te verliezen.

De concept nota reserves en voorzieningen gaat er daarbij van uit dat we een aantal reserves kunnen opheffen.

Ook is de lijn dat de raad incidentele bestedingswensen niet meer uit incidentele bestedingsruimte betaalt, maar dat alle incidentele wensen ten laste komen van twee nieuwe reserves: een reserve met voor een sociaal doel en een reserve die meer gericht is op de ruimtelijke aspecten zoals wegen en groen. Daarmee vervallen de B-reserve en de Leefbaarheidsreserve.

In de derde plaats kunnen we de verlaging van de omslagrente structureel doorzetten.

3.5. Risico's

3.5.1. Intro

In deze paragraaf beschrijven we de belangrijkste risico's die het beeld voor de komende kunnen beïnvloeden.

3.5.2. Gemeentefonds

Het groot onderhoud van het gemeentefonds is nog niet afgerond. De afgelopen weken werd duidelijk dat voorgestelde verandering al snel leiden tot lobby's van groepen gemeenten die nadeelgemeenten dreigen te worden. Daardoor is het verwachte voordeel voor onze gemeente de afgelopen periode ook al naar beneden bijgesteld. We kunnen op dit moment geen inschatting maken van de uiteindelijke uitkomst.

3.5.3. Transities

Voor alle financiële vooruitzichten geldt dat we de transities als financieel risico moeten noemen, zoals we dat ook al gedaan hebben in de eerste monitor transities.

Op dit moment kunnen we nog geen zekerheid geven over de verwachte uitgaven Jeugdzorg en WMO in 2015. We kunnen dus ook geen doorrekeningen maken voor de jaren erna.

Daarmee kunnen we aan de hand van de cijfers nog niets zeggen over de vraag of ons uitgangspunt klopt, dat de bedragen die we van het Rijk krijgen en deels uit eigen middelen beschikbaar stellen, voldoende zijn om de uitgaven te dekken.

Ook de uitkomst van de gesprekken met en over Alescon is nog onzeker en financieel niet te vertalen.

Het zal naar verwachting zeker twee jaar duren voordat we op een steviger basis over de transities uitspraken kunnen doen.

3.5.4. Rentestand

Voor een deel realiseren we onze bezuinigingen door de begroting aan te passen aan de huidige lage rentestand.

Het spreekt van zelf dat een mogelijke rentestijging het omgekeerde effect heeft. Op dat moment zal de raad omgekeerde beslissingen moeten nemen.

Overigens gaan we er wel van uit dat stijgingen, net als dalingen, een zekere geleidelijkheid zullen kennen.

3.5.5. Rekeningresultaten

De actualisatie van de begroting betekent ook dat we minder makkelijk financiële tegenvallers binnen de begroting kunnen opvangen. Anders gezegd: de voordelen die we de afgelopen jaren vrijwel altijd hadden bij de voor- en najaarsnota en de jaarrekening, kunnen de komende jaren kleiner worden. Het kan er zelfs toe leiden dat een jaarrekening een incidenteel negatief resultaat oplevert.

4. Bestedingsplan

4.1. Intro

In dit hoofdstuk geven we een eerste aanzet voor verdeling van de bestedingsruimte in 2016 over de diverse onderwerpen.

Er is in 2016 aan structurele bestedingsruimte een bedrag van € 85.000 beschikbaar.

In de conceptbegroting die we dit najaar aanbieden, zullen we – op basis van de discussie in de raad op 2 juli 2015 en de actuele feiten en omstandigheden van dat moment – een definitief bestedingsplan opnemen.

Na de vaststelling van de begroting ligt het bestedingsplan 2016 vast.

Voor we ingaan op het bestedingsplan zelf, benoemen we de ontwikkelingen en plannen die we mogelijk wel realiseren in 2016, die ook geld kosten, maar waarvoor we nog geen concreet bedrag kunnen noemen.

4.2. Plannen in ontwikkeling

Er zijn ook ontwikkelen waaraan we (nog) geen bedragen kunnen koppelen, maar die wel het vermelden waard zijn.

Nieuwbouw Voortgezet Onderwijs

De afgelopen periode zijn de nieuwbouwplannen voor het Voortgezet Onderwijs in Beilen opnieuw op tafel gekomen.

Op dit moment zijn we opnieuw aan het kijken naar het pakket van wensen en de kosten e.d.

De Peppel

Op dit moment zijn er plannen in ontwikkeling om een jury/tijdswaarnemingsruimte te realiseren. Wij verwachten daarover na de zomer met een voorstel naar de raad te komen.

Accommodaties buitensport

Voor de accommodaties van de buitensport in het algemeen geldt sinds enige tijd door de raad vastgesteld beleid. Daarin staat het onderscheid tussen basis- en nevenvoorzieningen centraal. Als gemeente dragen we verantwoordelijkheid voor voldoende basisvoorzieningen voor de in de nota aangewezen sporten.

In september 2015 hopen wij aan de raad een voorstel te doen waarin zichtbaar wordt welke maatregelen nodig zijn om te zorgen voor toereikende basisvoorzieningen.

Apart daarvan loopt nog het proces om waar mogelijk te komen tot zelfbeheer. Dat laatste vraagt om maatwerk per vereniging.

Dorpsvisie Spier

We zijn bezig met de uitvoering van de dorpsvisie Spier. Daarbij gaat het op dit moment om het realiseren van een geluidswal en om het regelen van het parkeren. Een aanpassing van het bestemmingsplan is in voorbereiding. Op dit moment is nog onvoldoende zeker welk bedrag de gemeente aan de plannen zal bijdragen. Te zijner tijd zullen we daarover een voorstel uitbrengen, waarbij we naar verwachting een beroep op de Leefbaarheidsreserve zullen voorstellen.

Brug 5 De Marsen Drijber

Brug nummer 5 bij De Marsen in Drijber verkeert in slechte staat, daarom moeten we de brug vernieuwen. Op dit moment doen we onderzoek naar de mogelijkheden die er zijn. Wellicht is het mogelijk de vernieuwde brug alleen voor fietsers of voor fietsers en personenauto's te gebruiken. Afhankelijk van die keuze, varieert het vermoedelijke investeringsbedrag tussen de € 100.000 en € 300.000.

Recreatie en toerisme

We hebben u eind 2014 geschreven dat we van plan waren om eind 2015 een netwerk wandelknooppunten in onze gemeente te realiseren. Inmiddels zijn we in het Recreatieschap aan het kijken of we dit met gezamenlijk kunnen oppakken. Daarom gaan we er nu van uit dat we dit in 2016 en 2017 kunnen realiseren. Dan zal ook duidelijk worden welke kosten dit met zich meebrengt en hoe we die kunnen financieren.

4.3. Algemene toelichting

In de aanloop naar deze Perspectiefnota hebben we als college een aantal bestedingswensen verzameld en ons daarover een eerste mening gevormd.

Hieronder staat het voorlopige bestedingsplan in een tabel, daarna volgt een korte toelichting.

4.4. Bestedingsplan in schema

nr	omschrijving	krediet (structurele lasten)	structurele lasten	incidenteel
1.	Groot onderhoud bruggen			86.000
2.	Zoutloods Beilen	60.000	4.800	
3.	Pilot Beilervaart			20.000
4.	Speelvoorziening Kalmoes Gentiaan			10.000
5.	Beleidsplan spelen			25.000
	Totaal	60.000	4.800	141.000
	Beschikbare structurele ruimte		85.000	
	Restant structurele ruimte		80.200	

4.5. Toelichting bestedingsplan per onderdeel

4.5.1. Groot onderhoud bruggen

krediet	structureel	incidenteel
		86.000

Het is inmiddels een aantal jaren beleid om het reguliere budget voor bruggenonderhoud op een laag niveau te houden en incidenteel budget beschikbaar te stellen als daar concreet aanleiding voor is. Voor de Grietmansbrug, de Polakkenbrug, de Tentingerdraai en vier grote stalen ophaalbruggen over de Drentse Hoofdvaart is dat onderhoud nu nodig. Regulier schilderonderhoud heeft inmiddels meer dan 10 jaar geleden plaatsgevonden. Ook is nader onderzoek nodig naar staalconstructies om de belastbaarheid te kunnen blijven waarborgen.

4.5.2. Zoutloods Beilen

krediet	structureel	incidenteel
60.000	4.800	

De zoutloods in Beilen is ongeveer 25 jaar oud. Op dit moment is onder andere de dakconstructie aan vervanging toe en waait er regelmatig regen naar binnen waardoor een deel van het zout niet meer te gebruiken is. Door de loods te vervangen creëren we ook meer opslagruimte, zodat we opslagkosten bij AKZO zo beperkt mogelijk kunnen houden.

4.5.3. Pilot Beilervaart

krediet	structureel	incidenteel
		20.000

Langs de Beilervaart wordt hard gereden. In overleg met de bewoners willen we snelheidsbeperkende maatregelen nemen.

4.5.4. Speelvoorziening Kalmoes Gentiaan

krediet	structureel	incidenteel
		10.000

Tot voor kort waren er hier twee speelplekken, voor jongere en oudere kinderen. Beide voorzieningen waren/zijn oud en daarom is de plek voor jongere kinderen al gesloten. Het grotere veld gaan we opnieuw inrichten vanuit het budget voor speelvoorzieningen. Daarnaast is er de wens voor in elk geval een voetbalvoorziening. Vrijwilligers gaan ook fondsen aanspreken en acties houden om geld bij elkaar te krijgen.

4.5.5. Beleidsplan spelen

krediet	structureel	incidenteel
		25.000

In het beleidsplan spelen zijn onder andere maatregelen voor grotere kinderen (vanaf 9 jaar) opgenomen, die tot nu toe niet zijn uitgevoerd. Mede op aandringen van het speeltuinoverleg gaan we een aantal van die voorzieningen aanleggen in de buitendorpen waar geen basisschool staat. In dorpen met een basisschool worden namelijk in 2015 beweegcourts aangelegd.

5. Bezuinigingen coalitieakkoord

5.1. Algemene toelichting

Hieronder staan de voorgestelde bezuinigingen in een tabel, daarna volgt een korte toelichting. Het gaat in dit hoofdstuk alleen over de bezuinigingen die in het coalitieakkoord zijn afgesproken. De financieel-technische bezuinigingen (verlaging omslagrente en versnelde afschrijving groot onderhoud schoolgebouwen) zijn eerder in deze nota al voldoende toegelicht.

5.2. Bezuinigingen in schema

nr	omschrijving	bedrag
1.	sport	67.000
2.	subsidies	50.000
3.	gemeenschappelijke regelingen	40.000
4.	toeristenbelasting	20.000
5.	lijkbezorging	12.000
6.	bedrijfsvoering	150.000
7.	ruimte nieuw beleid	665.000
	totaal	1.004.000

5.3. Toelichting bezuinigingen per onderdeel

5.3.1. Sport

bedrag

67.000

Dit bedrag wordt gerealiseerd door toepassing van het nieuwe beleid voor accommodaties buitensport (betaling energielasten € 11.000) en door verhoging van tarieven e.d., zoals uw raad dat op 26 februari 2015 heeft besloten.

5.3.2. Subsidies

bedrag

50.000

Uw raad heeft op 28 mei 2015 besloten in 2016 een bedrag te korten op de posten ICO (€ 30.000), Bibliotheek (€ 15.000), Wereldwinkel Smilde (€ 3.000) en Stichting Podia en Kunstvierdaagse (€ 2.000).

5.3.3. Gemeenschappelijke regelingen

bedrag

40.000

In onze plannen is taakstellend opgenomen een bezuiniging van 5% op de bijdragen aan de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD - € 38.000), de Veiligheidsregio Drenthe (VRD - € 77.000), de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD - € 50.000) en het Recreatieschap (€ 3.000).

Op basis van de besluitvorming tot nog toe valt alleen bij de RUD een bezuiniging te verwachten van € 40.000.

5.3.4. Toeristenbelasting

bedrag
20.000

Op de toeristenbelasting is een taakstellende bezuiniging beschreven van € 200.000. Destijds zou dat, op basis van het toenmalige aantal overnachtingen, neerkomen op een tarief van € 1,40. Op basis van het actuele aantal overnachtingen, zou een verhoging naar € 1,40 leiden tot een bedrag van ongeveer € 130.000.

Op het moment van schrijven van deze Perspectiefnota ligt er een voorstel in de raad om het tarief per 1 januari 2016 te verhogen tot € 1,20. We gaan er van uit dat we door verschillende maatregelen, ook van de sector zelf, de extra inkomsten van € 130.000 kunnen realiseren.

5.3.5. Lijkbezorging

bedrag
12.000

We gaan door diverse maatregelen in de kosten en de baten van de lijkbezorging dit bedrag taakstellend ombuigen. In totaal bezuinigen we op deze kosten in deze bestuursperiode € 40.000. De eerste € 10.000 is in 2015 gerealiseerd, in 2016 realiseren we € 12.000.

5.3.6. Bedrijfsvoering

bedrag
150.000

In totaal is er in het coalitieakkoord een taakstellende bezuiniging voor de bedrijfsvoering opgenomen van € 600.000. Daarvan kan in 2016 opnieuw € 150.000 gerealiseerd worden.

5.3.7. Ruimte nieuw beleid

bedrag

665.000

In 2015 is € 595.000 aan ruimte nieuw beleid als bezuiniging ingezet. In 2016 realiseren we een bezuiniging van € 665.000. Daarmee is het volledige bedrag zoals voor deze bestuursperiode afgesproken (€ 1.260.000) al in 2016 gerealiseerd.

6. Lokale lasten

Lokale lasten

Bij de bepaling van de lokale lastendruk kijken we naar de volgende belastingen en heffingen: de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Leges en dergelijke dragen het karakter van een betaling voor individuele diensten en tellen daarom in de lokale lastendruk niet mee. De kosten van leges kunnen immers ook nooit hoger zijn dan de werkelijke kosten.

OZB

Voor de OZB gelden de afspraken zoals vastgelegd in het coalitieakkoord (zie ook de bijlage bij deze perspectiefnota).

Voor de begroting 2016 geldt het percentage zoals genoemd in de CBS-prognose van maart 2015, te weten 0,9. De OZB-tarieven zullen dus in 2015 met 0,9% stijgen, het percentage dat dient als inflatiecorrectie.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

In de tweede helft van 2015 komen we voor beide onderdelen met nieuw beleid, wat uiteindelijk van invloed zal zijn op de tarieven in 2016 en de jaren erna. In de begroting 2016 komen we met een concreet voorstel voor de lastendruk, gebaseerd op het dan vastgestelde of concept beleid.

Op dit moment is onze inschatting dat de tarieven voor deze beide heffingen gezamenlijk in 2016 niet zullen stijgen.